

TEREZIE Z LISIEUX
PŘÍBĚH JEDNÉ DUŠE
Autobiografické spisy

PERLA DUCHOVNÍ LITERATURY
V NOVÉM PŘEKLADU

Terezie z Lisieux

PŘÍBĚH JEDNÉ DUŠE

Autobiografické spisy

Terezie, z Lisieux, svatá, 1873-1897

[Histoire d'une âme. Česky]

Příběh jedné duše : autobiografické spisy / Terezie z Lisieux ; z francouzského originálu přeložily Eva Jelínková a Klára Jirsová. — [Praha] : Karmelitánské nakladatelství, 2016. — 356 stran. — (Fontes ; svazek 2). — Obsahuje bibliografii a rejstříky
ISBN 978-80-7195-642-6 (vázáno)

929 * 27-36-055.2 * 27-789.34-055.2 * 27-584.5 * 2-587.7 * 27-184 * 27-788-1/-9 * 27-789.34-1/-9 *
27-29 * 27-23/-29 * (44)

— Terezie, z Lisieux, svatá, 1873-1897

— 1895-1897

— křesťanské světice — Francie — 1851-1900

— karmelitky — Francie — 1851-1900

— duchovní cesta — křesťanské pojetí

— duchovní zkušenosti — křesťanské pojetí

— Bůh a člověk

— řeholní život

— karmelitánská spiritualita

— duchovní literatura — Francie — 1851-1900

— křesťanská literatura — Francie — 1851-1900

— autobiografické vzpomínky

— modlitby

— fiktivní korespondence

27-5 — Liturgie. Křesťanské umění a symbolika. Duchovní život [5]

929 — Biografie [8]

Vydání knihy podpořili bosí karmelitáni a Marilyn, Ida a Harold Hillovi.

© Karmelitánské nakladatelství, s. r. o., Praha, 2016

ISBN 978-80-7195-642-6

Autobiografické spisy

Autobiografické spisy svaté Terezie z Lisieux, které patří mezi skvosty duchovní literatury, obsahují tři rukopisy, označované písmeny A, B, C. Nutno předeslat, že se jedná o tři texty velmi různorodé, ať už svou délkou, formou, obsahem či dobou a okolnostmi sepsání. Autobiografií, tedy vlastním životopisem, je v podstatě pouze první z nich, rukopis A, věnovaný matce Anežce, jehož vznik můžeme datovat od dubna do října 1895. Rukopis B, ze září 1896, je modlitba, k níž je připojen průvodní dopis. Tato modlitba má navíc formu básně psané v próze. Rukopis C pak tvoří série sedmadvaceti dopisů adresovaných matce Marii Gonzáze, které Terezie píše jeden po druhém do sešitu, aniž by je ovšem odesílala, a to na sklonku svého života, v červnu 1897.

Jistě, Tereziiny texty mohou působit svou prostotou na současného čtenáře až naivně (hlavně rukopis A), mají však velkou duchovní hloubku i literární kvalitu. Dalo by se s nadsázkou říci, že způsobili přímo „atomový výbuch“. Takový dojem alespoň vyvolává jejich bleskové rozšíření po světě, díky němuž se z naprosto neznámé mladé ženy stane pár let po její smrti světově známá osobnost. *Autobiografické spisy* četly stovky milionů lidí napříč kontinenty, mnohým z nich změnily život. A jsou velmi inspirativní i dnes, po více než sto letech, přestože nám časová propast činí při četbě mnohé obtíže. Ve způsobu vyjadřování je Terezie ovlivněna svou dobou, tehdejší spiritualitou i svým bezprostředním okolím — ať už rodinou nebo později komunitou na Karmelu. Před vstupem do kláštera navíc dokončila pouze základní vzdělání, a tak její literární dílo odráží především vlastní životní zkušenost.

Také adresáti jejích textů vždy významně ovlivnili způsob Tereziina psaní. To je vidět nejvíce v její korespondenci, ale samozřejmě i u *Autobiografických spisů*. Jinak píše, když se obrací ke svým rodným sestřám a matce Anežce, jinak když píše matce Marii Gonzáze,

o čtyřicet let starší a zkušené ženě, a zcela jinak, když se v rukopise B obrací k Ježíšovi.

Chceme-li objevit poklad, který se v jejím díle skrývá, je třeba mít na paměti tento kontext, ve kterém Terezie žila a psala a z kterého nemohla zcela vystoupit, ačkoliv svoji dobu v mnohém překročila. Je obdivuhodné, jakým způsobem dokázala pracovat s vnějšími i vnitřními danostmi a pohybovat se v tom všem s velkou svobodou, odvahou a geniální intuicí.

Texty a život

Tereziin život se odehrál během pouhých čtyřiaadvaceti let, z nichž více než třetinu prožila na Karmelu. Přesto nelze říci, že by umřela předčasně — nic podstatného v jejím životě totiž nechybělo, její příběh nezůstal nedokončený. Osobní a duchovní rozvoj této odvážné ženy běžel milovými kroky a stejně tak se vyvíjela její činnost jakožto spisovatelky. Pro porozumění tomu kterému textu je tedy důležité vědět, kdy ho Terezie psala. Nemůžeme zde vyprávět celý její životní příběh; to ostatně zčásti dělá sama autorka v rukopise A. Můžeme jen odkázat na některou z biografií, případně na základní životopisná data (viz s. 339n). Omezíme se tedy pouze na bezprostřední kontext autobiografických spisů.

Tři velké rukopisy vznikly v posledních třech letech Tereziina života (1895–1897). V roce 1895 žije už sedm let na Karmelu, kam vstoupily také tři její rodné sestry Pavlína, Marie a jako poslední i Celina. Pár měsíců před tím zemřel její otec, po dlouhé duševní nemoci, která se rozvinula po Tereziině odchodu z domu. Na Karmelu v Lisieux je právě převorkou její rodná sestra Pavlína, řeholním jménem matka Anežka. V březnu 1896 je pak v napjaté atmosféře znovu zvolena představenou matka Marie Gonzága, v té době dvaadesátiletá řeholnice, která Terezii do kláštera přijímala. Ta jí mimo jiné svěřila vedení novickek, což je vzhledem k Tereziinu nízkému věku velmi nečekané.

Za zmínku také určitě stojí tři nejdůležitější předěly Tereziina života, které se významným způsobem promítají i do *Autobiografických spisů*. Prvním z nich je „Vánoční milost“, okamžik jejího „obrácení“, který prožila v prosinci 1886, když jí bylo čtrnáct let. Tuto událost a její důsledky barvitě líčí v rukopise A, v centrální části tohoto spisu (RkA 45r). Kromě toho, že tím definitivně opustila „plenky dětství“ a získala prvního „duchovního syna“, kterým se pro ni stane zločinec Pranzini, uzrává v té době také její povolání na Karmel. Druhým důležitým okamžikem je pro ni objev Božího milosrdenství, který se odehrál 9. června 1895, v jejích dvaceti dvou letech, právě když píše rukopis A. Nevíme, co se tehdy přesně stalo, Terezie v tom zůstala velmi diskrétní. V každém případě to ale byl velmi intenzivní vnitřní prožitek, jenž pro ni znamená nový pohled na její dosavadní život a také ji vede k „Úkonu obětování se milosrdné lásce“. Terezie složí modlitbu, v které se zcela novým způsobem odevzdává do Božích rukou.

V dubnu 1896 ale pro Terezii nastane nejzásadnější přelom v jejím životě. Na Velký pátek toho roku triadvacetiletá karmelitka poprvé vykašlává krev, což je znamení ohlašující nevléčitelnou tuberkulózu. V první chvíli má radost, že se přiblížilo její setkání s Bohem tváří v tvář... O několik dní později ale vstupuje do velké duchovní zkoušky, která potrvá až do její smrti. Je to zcela nová zkušenost, která se svou intenzitou nepodobá ničemu předtím. Znamená to pro ni období nečekaných pochybností, vnitřních temnot a bojů. Tuto zkoušku popisuje slovy „temný tunel“, „vysoká zeď, která zakrývá i hvězdné nebe“, „noc nicoty“, kdy „všechno najednou zmizelo“. Zároveň o ní ale mluví jako o velké milosti, velkém Božím daru a příležitosti (RkC 4v). A skutečně, nastává velmi plodné období, které Terezii hluboce proměňuje a dává jí dosáhnout duchovní zralosti. Tato vnitřní proměna se promítla také do jejích textů: rukopisy B a C, které píše po Velikonocích 1896, mají zcela novou hloubku a kvalitu.

Terezie spisovatelka

Proč Terezie vlastně píše? Dřívější autoři se snažili ukázat, že psala pouze z poslušnosti nebo dokonce z příkazu představených, ale rozhodně ne ze své vlastní vůle či potřeby, což by tehdy bylo považováno za nedokonalost. Byla by škoda nezabývat se více Tereziinou motivací, která nám o ní samotné může mnoho prozradit. Je sice pravda, že Terezie často tvoří texty „na zakázku“ — ať už to byly divadelní hry pro klášterní rekreace, jejichž tvorbou ji pověřila matka Anežka, nebo básně k různým příležitostem, o které ji zas ve velkém žádaly ostatní sestry v komunitě, když objevily její talent. Terezie měla ale zároveň sama velkou potřebu psát a vyjádřit svému okolí, kým byla a co nosila ve svém nitru, a tak jí různé požadavky či dokonce příkazy vlastně vycházely vstříc.

Pokud jde o *Autobiografické spisy*, pak z poslušnosti, tedy na přímou žádost převorky, napsala pouze poslední z nich — rukopis C. Rukopisem A reagovala na přání svých rodných sester, které můžeme jen stěží pokládat za příkaz, přestože Anežka byla v tu chvíli zároveň představenou. V případě rukopisu B bylo přání její sestry nanejvýš prvním impulsem k psaní. Více o tom píšu v úvodech k jednotlivým rukopisům.

V každém případě není pochyb o tom, že Terezii psaní skutečně bavilo, bylo její velkou vášní a v posledních letech života je vnímala jako svou práci a své povolání. Postupem času se z ní stala velmi dobrá spisovatelka a byla si toho vědomá. Své texty dokázala plánovat, mistrně pracovala s literárními formami i rétorickými prvky. To, co na první pohled vypadá jako spontánní vyprávění, je mnohdy ve skutečnosti geniálně promyšlené a propracované. Přitom její spisovatelská dráha trvala pouhých tři a půl roku: v lednu 1894 dostala oficiální pověření komponovat divadelní hry, v témže roce začne psát své básně, o rok později autobiografii... a poslední velký text, rukopis C, napíše v červnu 1897. Před rokem 1894 psala v podstatě pouze dopisy, z nichž některé jsou také velmi cenné, ale v tu dobu bychom ji asi ještě neoznačili za spisovatelku.

Tereziin způsob psaní

Tereziin rukopis je jedinečný nejen svým obsahem, ale také formou psaní (viz ukázky rukopisu na s. X–XV obrazové přílohy). První, co čtenáře zaujme, je způsob, jakým využívá prostor listu papíru. Je popsán rovnoměrným, drobným písmem, téměř bez okrajů, v duchu řeholní chudoby a s velkou pečlivostí. Terezie text prakticky nijak nečlení, píše nepřetržitě, pouze občas odsadí nový odstavec. Při pozornějším pohledu si pak všimneme různých zvláštností, jimiž nechává svůj text „ožít“. Je to jednak časté podtrhávání slov, pak jakási rukopisná kurziva (odlišné, poněkud nakloněné písmo) a písmo výrazně zvětšené, místy působící dojmem kaligrafie. Zdůrazňování textu používá Terezie vědomě a záměrně, proto se tato zvýraznění pokoušíme co nejdříveji reprodukovat i v našem vydání.

Další zvláštností je velmi časté psaní velkých počátečních písmen — mnohem častější, než odpovídá francouzskému pravopisu. Pro Terezii je to další způsob, jak jednotlivá slova zdůraznit. V kombinaci s podtržením či kurzivou tak vytváří dokonce jakési psané fortissimo. Kromě toho označuje velkými písmeny svůj „posvátný svět“. To, co je pro ni svaté, píše s velkým počátečním písmenem (ať už různá označení pro Boha a pro Ježíše, nebo slova Nebe, Přijímání, Láska, výrazy vyjadřující její Povolání, atd.). V tomto případě jsme přihlíželi k rozdílům mezi francouzštinou a češtinou a počet velkých písmen o něco snížili.

Poslední velkou zvláštnost tvoří tři a více teček, jimiž jsou rukopisy, především rukopis B, doslova „prošpikovány“. Dlouho si s tímto fenoménem nikdo nevěděl rady. Až Claude Langlois dokázal přesvědčivým způsobem tento Tereziin kód dešifrovat, a tím ukázat jeho důležitost a smysl. Terezie nepoužívá tři tečky pouze v případě nedořečené věty, jak je běžné, ale ve většině případů jí slouží k členění textu, který jinak členěný není. Odděluje tak myšlenkové celky a především dává svému psaní rytmus. Ve své kritické edici Langlois navrhuje elegantní řešení: nahradit trojtečky odsazením nového odstavce. Tento způsob přepisu jsme se rozhodli použít

i v našem vydání: pokaždé, když Terezie napíše tři tečky, které nemají význam něčeho nedořečeného, odsazujeme odstavec. Tam, kde odstavec odsazuje sama Terezie (což se děje zcela zřídka), klademe o něco větší mezeru.

Jsme přesvědčeni, že tento způsob vydání přispěje ke snazší četbě a lepšímu pochopení Tereziiných textů, aniž by zrazoval její vlastní záměr. U některých pasáží navíc vynikne jejich „rytmus“, jejich charakter „básně v próze“, což se týká především rukopisu B, ale také některých míst v rukopisech A a C.

Osud rukopisů

Jak se k nám vlastně Tereziiny texty dostaly? Odpověď na tuto otázku není tak samozřejmá, jak by se mohlo zdát — když totiž Terezie zemřela, téměř nikdo o ní a jejím díle nevěděl. Dokonce ani mnohé sestry z jejího vlastního kláštera neměly tušení, jak velká žena mezi nimi žila a jaké literární poklady po sobě zanechala. Nebylo by překvapivé, kdyby její spisy zmizely v propadlišti dějin.

Její rodné sestry v čele s matkou Anežkou se však rozhodly vydat tiskem výběr z Tereziiných textů, jejichž výjimečnost tušily, pod názvem „Příběh jedné duše“ („Histoire d'une âme“). Jedním z důvodů byl zvyk, že se po smrti každé karmelitky posílal do okolních klášterů jakýsi nekrolog, shrnutí jejího života. V Tereziině případě ho sestry sestavily z jejích vlastních textů — zařadily do něj tři velké rukopisy, ale také úryvky z básní a modliteb. A neposlali ho pouze do ostatních klášterů, ale nabídly ho i širší veřejnosti. Stalo se tak v roce 1898, rok po její smrti, v nákladu 2000 výtisků; mnozí pochybovali, zda se prodají. Záhy bylo první vydání rozebráno a následovaly četné dotisky, o něco později i překlady do desítek různých světových jazyků. Odhaduje se, že celosvětově náklad dosáhl 500 milionů výtisků.

Tato vydání ale bohužel neobsahovala skutečné Tereziiny texty! Její rodné sestry provedly důkladnou redakci: mnohé pasáže upra-

vily, vynechaly nebo úplně přepsaly — at už proto, že jim připadaly příliš intimní, rodinné či nesrozumitelné pro veřejnost, nebo prostě proto, že samy sebe považovaly za autentické interpretky díla své sestry. Z dřívějších dob byly zvyklé opravovat její slohové práce a podobně přistoupily i k těmto rukopisům. Problém byl v tom, že se jejich zkušenost a chápání od toho Tereziina výrazně lišily. Můžeme dokonce říci, že jí ke konci života ani příliš nerozuměly. A tak tyto úpravy, kterých bylo zhruba 7000 (!), Tereziiny texty značně posunuly a její obraz na dlouhá desetiletí zamlžily. Originální rukopisy naštěstí zůstaly zachovány. I v nich najdeme množství oprav, ve většině případů je však možné rozluštit, zda pochází z Tereziiny nebo cizí ruky. Matka Anežka přitom z nepochopitelných důvodů odmítala až do konce svého života (zemřela v roce 1951) poskytnout světu originály rukopisů, i přes četné naléhání veřejnosti.

Skutečné Tereziiny texty tak poprvé vyšly až v roce 1956, tedy šedesát let od jejich vzniku. Byly vydány v podobě faksimile (fotokopie originálních rukopisů), aby nebylo pochyb o jejich autenticitě, a svět čekalo velké překvapení. Otevřela se tím zcela nová cesta bádání a poznávání této jedinečné ženy a její pravé tváře — a tato práce trvá dodnes. Významným počinem bylo kritické vydání Tereziiných sebraných spisů v roce 1992 (srov. Seznam literatury), výsledek dvacetiletého úsilí týmu vedeného Guyem Gaucherem. Ani tím se ale bádání nezastavilo. Mezi významné odborníky, kteří se Terezíí zabývali, patří Hans Urs von Balthasar, Conrad de Meester, Jean-François Six, René Laurentin či již zmíněný Claude Langlois. V českém překladu vyšly skutečné Tereziiny texty poprvé v roce 1991 (srov. vydavatelskou poznámku).

Nechme se tedy pozvat, aby i nám Terezie vyprávěla svůj vlastní příběh. Texty *Autobiografických spisů* nám více než cokoliv jiného mohou poodhalit roušku tajemství toho, kdo byla tato výjimečná mladá žena Terezie Martinová — Terezie od Dítěte Ježíše a Svaté Tváře.

P. Pavel Pola OCD

RUKOPIS A
Autobiografie Terezie z Lisieux

Úvod k Rukopisu A

Vlastní životopis je něco jiného než životopis. Autor píše sám o sobě, a i když se dívá na svůj život s časovým odstupem, je nutně subjektivní. To ovšem neznamená, že by byl nepravdivý. Subjektivní vyprávění má své výhody: dává nám nahlédnout pod povrch skutečnosti, kam bychom jinak neměli přístup. A tak i v Tereziině autobiografii se dozvídáme nejen o vnějších událostech (které vybírá podle svého klíče), ale také o jejím prožívání, motivacích, pocitech a o jejím duchovním dobrodružství... Když píše svůj vlastní životopis, je to pro ni rovněž proces sebereflexe a určitého smířování se s minulostí. Tím, že znovu vzpomíná a vypráví o událostech svého života a zasazuje je do širšího kontextu, dává jim smysl, ať už byly krásné nebo těžké. Tereziino psaní má tedy na prvním místě přínos i pro ni samotnou.

„Příběh své duše“, jak autobiografii na několika místech označuje (2r; 4r; 27r), začne psát na přání svých sester. Proč ji o to ale požádaly? Kdyby se jednalo o zasloužilou řeholnici, která má sepsat své životní vzpomínky, dalo by se to pochopit — ale dvaadvacetiletá žena? Její sestra Marie o tom vypověděla během procesu svatořečení toto:

„Jednoho zimního večera jsme se společně se sestrou Terezií, sestrou Jenovéfou a naší ctihodnou matkou představenou Anežkou od Ježíše ohřívaly po matutinu. Sestra Terezie vyprávěla dvě nebo tři vzpomínky ze svého dětství. Řekla jsem tedy naší matce představené, Anežce od Ježíše: Jak je možné, že ji necháváte psát básničky pro potěšení té či oné sestry a že nám nenapíše nic ze všech svých vzpomínek z dětství? Uvidíte, tento anděl s námi tady na zemi nebude dlouho a přijdeme o všechny podrobnosti, které jsou pro nás tak zajímavé. Naše matka představená nejdřív váhala, ale pak na naše naléhání řekla služebnici

Boží, že by jí udělala radost, kdyby jí k svátku sepsala vyprávění o svém dětství.“

Terezie začne psát se vši pravděpodobností až v dubnu, tedy dva nebo tři měsíce po „zadání“. Denní řád na Karmelu jí dovoluje věnovat se psaní jednu hodinu denně, a to od 20 do 21 hodin, v osobním čase před poslední večerní modlitbou. A nejsou to nijak ideální podmínky: tou dobou je už 15 hodin na nohou, po náročném komunitním programu. Píše na malé stoličce ve své cele, při světle petrolejové lampy... V létě pak má na psaní až dvě hodiny, pokud se mu věnuje i místo odpolední siesty. V redakční práci bude pokračovat do října, pak bude mít ještě čas na případné úpravy textu a jeho přepsání načisto do sešitu. Matce Anežce ho předá jako dárek k jejímu svátku 21. ledna 1896. Terezie má tedy na promýšlení celý rok, přičemž se asi šest měsíců věnuje vlastnímu psaní.

Vnitřní struktura rukopisu (oproti původnímu Tereziinu plánu, který nastiňuje v úvodu) sestává ze dvou stejně dlouhých částí. První vrcholí „Vánoční milostí“, Tereziiným obrácením v roce 1886, a druhá objevením milosrdné lásky v červnu 1895, které se odehraje během psaní rukopisu. To jsou dvě klíčové události jejího dosavadního života. Rukopis A začíná úvodem, který ale Terezie napíše později, až když je zhruba v půlce svého díla, někdy v červnu nebo v červenci 1895. A místo závěru připojuje výklad erbů a seznam svých důležitých životních dat.

Významnou novinkou tohoto českého vydání je, že označuje v rukopise A jednotlivé úseky, které odpovídají tomu, co Terezie napíše během jednoho dne, tedy za hodinu nebo dvě. Tyto sekvence, odpovídající přibližně jedné rukopisné stránce (ale v letním období až dvěma), jsou odděleny třemi hvězdičkami. Můžeme tak nejen lépe vnímat jednotlivé myšlenkové celky, ale i sledovat rytmus Tereziina psaní den za dnem.

„Možná, že vám vyprávění bude připadat nudné,“ varuje sama Terezie (56v). Skutečně, některé pasáže rukopisu A jsou velmi rozvláč-

né a dlouhé a čtenář bude mít obtíže se jimi prokousat. Rozhodně to ale stojí za to, protože i tento text skrývá nečekané poklady. Navíc je jakousi přehrou ke zbývajícím dvěma rukopisům a může pomoci v jejich pochopení.

Úvod

2r |

J. M. J. T.¹

Leden 1896²

Ježíš †

Jarní příběh malé bílé Květiny,³
který sama napsala a věnovala ctihodné Matce
Anežce od Ježíše

Vám, má drahá Matko, která jste mojí Matkou dvojnásob,⁴
chci svěřit příběh své duše.

Toho dne, kdy jste mě o to požádala, se mi zdálo, že se mé srdce bude příliš rozptylovat, když se budu zabývat sama sebou, ale pak mi dal Ježíš pocítit, že mu bude milé, když prostě poslechnu. Udělám ostatně jen jediné: začnu zpívat o tom, o čem musím stále znovu mluvit — o Hospodinově milosrdenství!!!

Žl 89,2

Než jsem vzala pero do ruky, klekla jsem si před sochou Marie, která nám už dala tolik důkazů mateřské přízně, již jako Královna Nebes projevuje naší rodině, a snažně jsem ji prosila, ať vede mou ruku, abych nenapsala ani řádku, která by se jí nelíbila. A když jsem potom otevřela

- 1 Iniciály jmen Ježíš, Maria, Josef a Terezie (z Ávily). Karmelitky začínají své texty připomínkou Svaté rodiny, k níž navíc připojují svou zakladatelku.
- 2 Letopočet je v rukopisu dvakrát opraven. „Leden 1896“ odpovídá datu, kdy Terezie odevzdala dokončený rukopis matce Anežce.
- 3 „Malá bílá Květina“, symbol Tereziina života, k němuž se v průběhu psaní autobiografie často vrací, odkazuje na lomikámen, který jí věnoval její otec o Letnicích 1888, když se mu svěřila se svým rozhodnutím vstoupit na Karmel (50v).
- 4 „Adoptivní matka“ po smrti její vlastní matky Zeligie a „duchovní matka“ jakožto převorka.

svatě Evangelium, padly mi oči na slova: „Ježíš vystoupil na horu a zavolal k sobě ty, které sám chtěl, a oni přišli k Němu“ (sv. Marek, kap. 3, v. 13). To je tajemství mého povolání, celého mého života, a hlavně tajemství přednostního práva, které má Ježíš vůči mé duši.

Mk 3,13

Nevolá ty, kteří jsou toho hodni, ale ty, které chce, nebo jak říká sv. Pavel: „Bůh se slitovává nad tím, nad kým chce, a prokazuje milosrdenství tomu, komu prokazuje milosrdenství. Nezáleží tedy na člověku, zda chce nebo zda běží, ale na Bohu, jenž prokazuje milosrdenství.“ (list Řím, kap. 9, v. 15 a 16) Dlouho jsem se ptala, proč dobrý Bůh dává někomu přednost, proč všechny duše nedostávají stejný stupeň milostí. Divila jsem se, když jsem viděla, jak zahrnuje mimořádnými projevy přízně svaté, | kteří ho předtím uráželi, jako sv. Pavel a sv. Augustin, a jak je tím nutí přijímat jeho milosti, nebo když jsem četla životy svatých, které náš Pán hýčkal od kolébky až ke hrobu a nechal na jejich cestě žádnou překážku, která by jim bránila pozvedat se k němu, a zahrnoval tyto duše takovými milostmi, že nemohly poskvřnit netknutou nádheru svého křestního roucha. Ptala jsem se, proč například tolik ubohých divochů zemře dřív, než se o Bohu doslechně.

Řím 9,15n

2v

Ježíš mě poučil o tomto tajemství. Dal mi před oči knihu přírody a já jsem pochopila, že všechny květiny, které stvořil, jsou krásné, že nádhera růže a bělost Lilie⁵ neberou vůni fialce, ani úchvatnou prostotu sedmikrásce.

Pochopila jsem, že kdyby všechny drobné květiny chtěly být růžemi, přišla by příroda o svou jarní okrasu, pole by nebyla poseta pestrobarevnými kvítky.

5 Vědomé používání velkého písmena v případě lilie ukazuje na Terezii-nu hierarchii v její květinové symbolice. Lilie je pro ni nejvznešenější z květin.

Tak je tomu i ve světě duší, který je Ježíšovou zahradou. Chtěl stvořit velké svaté, které můžeme přirovnat k Liliím či růžím, ale stvořil také menší svaté a ti se musí spokojit s tím, že jsou sedmikráskami nebo fialkami, určenými k tomu, aby se jimi potěšily Boží oči, když je sklopí k nohám. Dokonalost záleží v tom, abychom plnili jeho vůli a byli tím, čím nás chce mít.

Pochopila jsem také, že láska našeho Pána se projevuje stejně tak v nejprostší duši, která v ničem neodporuje jeho milosti, jako v té nejvznešenější, je přece vlastností lásky, že se sklání. A kdyby se všechny duše podobaly duším svatých učitelů, kteří osvětili církev | světlem svého učení, je zřejmé, že by Bůh nesestupoval dost nízko, když by přicházel do jejich srdce. Ale on stvořil dítě, které nic neví a ozývá se jen slabým hláskem, stvořil ubohého divocha, který se řídí jen přirozeným zákonem, a přesto se sklání až do jejich srdcí: to jsou jeho polní květy a jejich prostota ho uchvacuje.

Tím, že takto sestupuje, ukazuje Bůh svou nekonečnou velikost: stejně jako slunce svítí současně na cedry i na každý kvítek, jako kdyby byl na zemi sám, tak se náš Pán zabývá každou duší zvlášť, jako kdyby se jí žádná jiná nepodobala, a jako jsou v přírodě uspořádána všechna období, aby v určitý den rozkvetla nejskromnější sedmikráska, tak i všechno odpovídá dobru každé duše.

* * *

Má drahá Matko, jistě se s údivem ptáte, kam tím směřuji, protože jsem dosud neřekla nic, co by se podobalo příběhu mého života, ale chtěla jste po mně, abych bez zábran psala, co mi přijde na mysl. Nebudu tedy psát vlastní životopis v pravém slova smyslu, ale budu zde zapisovat své myšlenky